

Katalog over forbedringer for au pair kvinders vilkår i Danmark.

Som au pair ordningen er kommet til at fungere i de seneste 10 år, som en egentlig ordning for import af (billig) arbejdskraft til husarbejde og børnepasning i private husstande, må det være naturligt, at ordningen moderniseres grundlæggende. Moderniseringen skal tage højde for både en mulighed for au pair på det oprindelige grundlag om lige vilkår i familien og kulturel udveksling, så de få au pair ophold i Danmark, der bygger på kulturel interesse for Danmark, ikke udelukkes. Samtidig er der behov for, at ordningen gøres tidsvarende, så der kan etableres ordnede løn- og arbejdsforhold for udenlandsk hushjælp fra lande uden for EU til danske familier, der har behovet og betalingsevnen. Moderniseringen må både inddrage au pairernes egne erfaringer og krav, og en tilnærmelse til normerne på det øvrige danske arbejdsmarked.

Netop det forhold, at au pair ordningen de seneste 10 år helt har skiftet karakter fra vesteuropæisk udveksling til en brik i det globale arbejdsmarked, indebærer, at au pair ordningen er omgærdet med myter og forældede forventninger. De europæiske regler, der blev udformet i 1969 og som Danmark tiltrådte i 1971, gælder fortsat stort set uforandrede. Der er de seneste par år gennemført flere undersøgelser, der belyser de nuværende konsekvenser af den gældende ordning (Bl.a. Helle Stenum 2008, Trine Mygind Korsby 2010, A4 2010). Der er i dag ingen undersøgelser, der leverer en fuldstændig afdækning af au pair ordningen. Man mangler derfor at få belyst ordningens funktion, dens konsekvenser for de hjemlande au pair kvinderne kommer fra samt ordningens konsekvenser for Danmark. Desuden er der behov for at få undersøgt de langsigtede konsekvenser for de kvinder, der opholder sig i Danmark under de vilkår, som au pair ordningen tilbyder. Men retningen er ret entydig: Au pair arbejdet er arbejde.

Au pair kvindernes vilkår er ensidigt fastlagt af regeringen og i sidste ende Folketinget, helt ulig alle andre ansættelsesgrupper i Danmark. Der er således op til regering og Folketing at gennemføre de forbedringer af vilkårene, som en tilpasning til virkeligheden i år 2011 vil kræve.

Nedenfor er der, med baggrund i FOAs erfaringer med au pair området, udpeget en række områder, hvor den nuværende au pair ordning kan og bør forbedres.

1. Husarbejde er arbejde

Reglerne for au pair opholdet underkender værdien af husarbejde. Au pair arbejdet omtales som kulturel udveksling, men omfatter forudsætningsvis alligevel et krav om 30 timers arbejde om ugen for et lommepengebeløb på 3050 kroner om måneden tillagt kost og logi. Alene en anerkendelse af at husarbejde er et arbejde på linje med andet arbejde, vil være et betydeligt fremskridt i au pair kvindernes vilkår, og modvirke den ofte nedlænte omtale af det husarbejde, de udfører.

2. Tiltrædelse af ILO-konventionen om Domestic Workers (vedtaget i ILO juni 2011)

Danmark bør tiltræde den nye ILO- konventionen om Domestic Workers, med en tiltrædelsesbeslutning om, at au pair kvinder i Danmark er omfattet. Det vil indebære en

gennemgang af reglerne vedr. bl.a. boligpligten hos værtsfamilien, graviditet og barsel, retten til som gruppe at blive konsulteret om egne forhold, rammerne for rekrutteringsbureauerne, en neutral tilsynsmyndighed og au pair kvinders adgang til retssystemet ved misbrug.

3. Fra lommepenge til løn

Au pair kvinder er for langt størstedelens vedkommende fra fattige 3. verdenslande, og deres ophold i Danmark er med det formål at tjene penge til at forsørge deres familier. Da der åbenlyst er et marked for husarbejde i Danmark, hvor au pair kvinder er arbejdstagere, og værtsfamilier er arbejdsgivere, foreslås det, at indtægten fra au pair arbejde omdefineres fra at være lommepenge på kr. 3050 til løn, der successivt nærmer sig minimumslønningerne inden for faget; men med modregning for værdien af kost og logi.

4. Mulighed for 2 (måske flere) arbejdsforhold

En stigning i lønnen vil muligvis føre til færre værtsfamilier. Dette kunne imødegås ved, at det blev tilladt at arbejde for mere end en arbejdsgiver/husstand, svarende til alle andre på det danske arbejdsmarked

5. Liberalisering af reglerne for merarbejde

Au pair kvinder risikerer i dag udvisning, hvis de arbejder for andre end værtsfamilien/og eller mere end de maksimalt 30 timer om ugen. Disse regler bør liberaliseres, således at au pair kvinder lovligt kan arbejde til minimumsløn ud over de 30 timer om ugen.

6. Obligatorisk betaling af flybilletter til au pair kvinder

Reglerne for betalinger af flybillet er i dag uklare, og vi har erfaret, at au pair kvinder kommer i økonomisk klemme på grund af disse. Værtsfamilien kan iflg. den nugældende ordning vælge at betale flybilletten til Danmark, men gør det ikke altid. Det har som konsekvens, at au pair kvinder kommer i gæld, der skal tilbagebetales for deres lommepenge. Det er obligatorisk at betale for billetten ud af landet (en del af betingelserne, for den filippinske accept af au pair ordningen i oktober 2010, var, at billetten blev betalt begge veje; at Danmark ikke har taget hensyn til dette, virker helt urimeligt)

7. Bedre beskyttelse af retten til feriepenge

Det er vores erfaring, at en del au pair kvinder ikke får udbetalt de feriepenge, de har krav på. Den nuværende ordning giver mulighed for at vælge mellem to modeller: 1) den almindelige ferielov med opsparing af ret til betalt ferie/feriepenge eller 2) de særlige ferieregler i lov om visse arbejdsforhold i landbruget m.v., hvor der fra starten afholdes betalt ferie. Hvis der ikke vælges en ordning ved kontrakt-indgåelsen, så er det model 1, der gælder. Hvis det i stedet automatisk var model 2, der var gældende, ville au pairs være langt bedre sikret.

Vejledningen om de to feriemodeller findes i øvrigt kun på dansk (udarbejdet af Arbejdstilsynet 2008).

8. Hvis aflønningen fortsat har lommepengekarakter: Fritagelse for skat af lommepenge og/eller et enklere system

Au pair kvindernes løn betegnes pt. Som lommepenge, og udgør et tilsvarende beskedent beløb. Alligevel er de skattepligtige i Danmark. Der lader til at være stor uklarhed om reglerne, og for mange er det en stor belastning at skulle opklare. Au pair kvinders situation er usikker med risiko for krav om efterbetaling, som de ikke kan honorere – og risiko for tilbagebetaling, som først er afklaret efter au pair kvinderne har forladt landet, og som derfor er meget vanskeligt reelt at gennemføre. Værtsfamilierne er ikke pålagt at indeholde skatten, som andre arbejdsgivere er; det påhviler au pair kvinden selv. Forslaget er, at så længe der kun udbetales lommepenge, fritages au pair kvinden for skattebetalinger. Hvis au pair ordningen ændres til løn eller et højere beløb, skal der sikres enklere skatteregler, hvor det påhviler arbejdsgiveren/værtsfamilien – der som udgangspunkt må antages at kende det danske skattesystem bedre end au pair kvinden – at indeholde og indbetale skatten.

9. Bedre muligheder for uddannelse/opholdsmuligheder

En del au pair kvinder ønsker at blive i Danmark efter endt au pair ophold. Deres muligheder herfor er imidlertid begrænset af en række regler. Bl.a. er mulighederne for danskundervisning blevet reduceret, således at det, på trods af forlængelsen af au pair kvindens opholdsperiode, i praksis nærmest ikke er muligt at nå til et adgangsgivende niveau af dansk. Dertil forekommer reglerne generelt uklare og usikre. En mulighed er at indføre samme regler som i Norge, hvor værtsfamilierne er forpligtet til at betale for norskundervisningen.

10. Au pair kvinder med uddannelse

En meget stor andel af au pair kvinderne har en kompetencegivende uddannelse med fra hjemlandet. Der kan arbejdes med bedre mulighed for anvendelse af uddannelsen i Danmark efter endt au pair ophold (og udvidet dansk undervisning).

11. Ophør af hjemsendelse af au pair kvinder der er gift eller har børn i hjemlandet

Ifølge en ændring i au pair ordningen fra 2010, må au pair kvinder ikke være gift, tidligere have været gift eller aktuelt være samlevende, ligesom de heller ikke må have børn. Ændringen blev formodentlig gennemført for at opretholde illusionen om kulturel udveksling. Reglerne indebærer, at hvis det opdages, at au pair kvinden er gift og/eller har børn i hjemlandet, så udvises hun af Danmark. Det må både anses som stærkt diskriminerende og økonomisk undergravende for de mange au pair kvinder, der reelt er familieforsørgere. Disse regler bør derfor ophæves.

12. Au pair kvinder der bliver gift eller får børn i forbindelse med opholdet i Danmark

Indgåelse af ægteskab i Danmark, eller gennemførelse af graviditet, medfører med de nuværende regler en inddragelse af au pair opholdstilladelsen. Samtidigt er au pair opholdet i de gældende regler forbeholdt ugifte uden børn. Derfor bliver det et helt urimeligt indgreb i au pair kvindernes privatsfære, at der ikke må knyttes kontakter, der kan medføre ægteskab, og samtidigt indebærer reglerne et stærkt pres på ikke at gennemføre en evt. graviditet. Reglerne bør lempes, så hverken ægteskab eller graviditet og barsel automatisk medfører udvisning.

13. Mulighed for at retsforfølge værtsfamiliers evt. misbrug af au pair kvinden (ubetalt og underbetalt arbejde m.v.)

Et eventuelt misbrug af au pair kvinden medfører i dag (i sjældne tilfælde), at værtsfamilien muligheder for at få en ny au pair kvinde indskrænkes. Men det er næsten umuligt for den misbrugte au pair kvinde at forfølge sine rettigheder, f.eks. gøre krav på efterbetaling af løn for merarbejdet, feriepenge, erstatning m.v. Der må sikres en stærkere retsstilling til au pair kvinderne og en hurtigere sagsgang i sager om misbrug af au pair kvinder.

14. Øget samarbejde for at begrænse fattigdoms-migration på sigt

Langt størstedelen af au pair kvinder kommer til Danmark grundet bedre indtjeningsmuligheder. Der bør arbejdes på at understøtte udviklingen i afsender-lande og på bedst mulige vilkår for, at de penge, som au pair kvinderne sender hjem, bidrager til langsigtet udvikling, som begrænser fattigdommen.

November 2011

Jakob Bang
FOA Forbundssekretær